

De prijs van kennis

beeld: ANP Photo

Onderzoekers willen niet gratis werken voor goed verdienende uitgever

Een kleine negenduizend wetenschappers boycotten de wetenschappelijke uitgeverij Reed Elsevier. Zij willen dat het publiceren van onderzoeksartikelen op een andere leest wordt geschoeid. De informatie moet goedkoper en beter toegankelijk worden.

Twan van Venrooij

Uit de titel van het blogbericht dat wiskundige Timothy Gowers van de Cambridge universiteit 21 januari op zijn blog plaatste, *'Elsevier: my part in it's downfall'*, lijkt op te maken dat hij grote gevolgen voorzag van het bericht. In werkelijkheid was het doel niet om Reed Elsevier te bewegen om te veranderen, schrijft Gowers, maar om het gedrag van de wiskundige gemeenschap zo te beïnvloeden dat grote commerciële uitgevers buitenspel gezet zouden worden. Gowers meldde in het bericht dat hij niet meer zou publiceren in de tijdschriften van de Nederlands-Britse uitgeverij Reed Elsevier, eigenaar van meer dan tweeduizend wetenschappelijke tijdschriften, waaronder gerenommeerde uitgaven als *Cell* en *The Lancet*. Ook zou hij geen zitting meer nemen in redactieraden van Reed Elsevierbladen en hiervoor geen redactiewerk, ofwel peer review, doen. De Brit schreef dat er al jarenlang onvrede bestaat over de manier van

werken van onder meer Reed Elsevier en noemde als drie belangrijkste redenen voor zijn actie dat de uitgever exorbitant hoge bedragen vraagt voor zijn wetenschappelijke bladen, dat universiteitsbibliotheken hierdoor worden gedwongen om abonnementsbundels af te nemen waardoor zij betalen voor bladen die zij eigenlijk niet nodig hebben, en het feit dat Reed Elsevier omstreden Amerikaanse wetsvoorstellen steunt die de toegankelijkheid van wetenschappelijke literatuur beperken. Zijn oproep aan andere wetenschappers om hetzelfde te doen was vooral aan collega-wiskundigen gericht, maar al snel verspreidde het bericht zich via sociale media onder allerlei wetenschappers. Dat leidde tot de huidige boycot op de website www.thecostofknowledge.com. Wetenschappers kunnen daar de boycot ondersteunen en aangeven in welke mate: niet meer publiceren en geen redactiewerk of peer review meer doen, of afzien van één of twee van deze activiteiten.

Inmiddels hebben meer dan 8700 wetenschappers de lijst ondertekend.

Hoge winsten

De onvrede van de ondertekenaars richt zich vooral tegen de hoge winsten die uitgevers behalen, terwijl het meeste werk wordt geleverd door de wetenschappelijke gemeenschap. In het huidige systeem van peer review leveren onderzoekers een conceptartikel aan bij een tijdschrift. Hier wordt het door vrijwilligers (lees: onderzoekers) in de redacties van de tijdschriften naar referenten (wederom: onderzoekers) gestuurd die het artikel kosteloos beoordelen. Daarna zorgt een uitgever

ervoor dat een artikel daadwerkelijk in een tijdschrift terechtkomt en verkoopt vervolgens abonnementen van de tijdschriften aan met name universiteitsbibliotheken. Het is, zoals één criticaster het verwoordde, alsof onderzoekers in de tuin van de universiteit

groenten kweken en oogsten, die vervolgens gratis weggeven aan een cateringbedrijf dat het verpakt en tegen flinke bedragen verkoopt in de bedrijfskantine van de universiteit.

Dat het verzet tegen dit systeem begonnen is onder wiskundigen, is niet verwonderlijk. Juist in de bètawetenschappen is het gebruikelijk geworden om onderzoeksartikelen openbaar op het internet te plaatsen, bijvoorbeeld op de speciaal hiervoor ingerichte site arXiv.org of op de homepage van de onderzoeker zelf. Door het internet en de opkomst van *open access*-tijdschriften zijn deze onderzoekers minder afhankelijk geworden van wetenschappelijke uitgevers.

Volgens Reed Elsevier berust de boycot op misvattingen. De uitgever meent dat de toegang tot informatie groter is dan ooit, terwijl de prijs per artikel lager is dan ooit. Reed Elsevier-uitgever Martin Tanke zegt in NRC Handelsblad dat de prijzen van Reed Elsevier aan de onderkant van de commerciële markt zitten, zelfs gemiddeld zijn als je non-profituitgevers meerekent, en de laatste jaren slechts gematigd gestegen.

Carrière

Van de ruim 8700 ondertekenaars zijn er meer dan 500 werkzaam in het medisch onderzoek. Een van hen is Luc Jordaens, hoogleraar cardiologie aan het Erasmus MC. De slechte toegankelijkheid van met name de bladen van Reed Elsevier was een van de redenen waarom hij zich bij de boycot aansloot. Jordaens besloot geen peer review voor

bladen van Reed Elsevier meer te doen, maar sloot publicaties of redactioneel werk in de toekomst niet uit. Ervoor kiezen om niet te publiceren in bepaalde bladen kan namelijk de carrière van een wetenschapper negatief beïnvloeden. 'Voor mij is het allemaal zo belangrijk niet meer', vertelt Jordaens. 'Ik kan niet wakker liggen van een paar punten meer of minder op mijn H-index (waaraan de reputatie van onderzoekers afgelezen kan worden, *red.*). Maar voor jonge mensen is dat natuurlijk anders. We zijn nu net een artikel aan het klaarmaken voor The American Journal of Cardiology. Om daarvan af te zien, is eigenlijk geen optie. Dat schaadt de carrière.'

Reactie

Reed Elsevier heeft inmiddels in reactie op de boycot haar steun ingetrokken aan het wetsvoorstel 'Research Works Act', al ontkent het bedrijf dat dit iets te maken heeft met de actie. Dit wetsvoorstel zou ervoor zorgen dat de resultaten van onderzoek dat met Amerikaans belastinggeld was gefinancierd niet meer vrij toegankelijk zouden zijn. Verder heeft Reed Elsevier inmiddels aan de wiskundigen laten weten dat de prijzen verder worden verlaagd en meldde de uitgever meer data toegankelijk te zullen maken. Inmiddels is dit al gebeurd voor de archieven van veertien wiskundige tijdschriften. Verder denkt men erover om in de toekomst de keuzemogelijkheid te bieden tussen een artikel via *open access* beschikbaar stellen of het op de traditionele manier publiceren.

Niet langer nodig

Een soortgelijke actie rond de afgelopen eeuwwisseling werd gesteund door 30.000 onderzoekers en leidde onder meer tot de oprichting van de *open access*-uitgever Public Library of Science (PLOS). Maar waarschijnlijk hebben veel ondertekenaars zich niet gehouden aan hun belofte om bepaalde uitgevers te boycotten.

Gowers zelf ziet het liefst dat de wetenschappelijke gemeenschap het publiceren van data zoveel mogelijk in eigen hand houdt. Zijn idee is dat met de huidige software het opmaken van een onderzoeksartikel makkelijk haalbaar is, waardoor tijdschriften bijvoorbeeld enkel kunnen bestaan uit links naar artikelen op de arXiv-server. Uitgevers zijn niet langer nodig om artikelen op te maken en te distribueren, meent Gowers.

Jordaens denkt dat de kwestie waarschijnlijk wel gevolgen zal hebben voor Reed Elsevier. 'Ik kan mijn artikel natuurlijk ook naar een ander goed aangeschreven blad sturen. Misschien moet ik consequent zijn en dat doen. Als meer mensen dat gaan doen, gaat Reed Elsevier dat natuurlijk wel voelen.'

De onvrede richt zich tegen de hoge winsten die uitgevers behalen

Links naar de blog van Timothy Gowers en andere info over de boycot, de site waar wis- en natuurkundigen onderzoeksartikelen publiceren en een site met informatie over open access vindt u bij dit artikel op www.medischcontact.nl.